

Bedřich Feuerstein

15. 1. 1892 Dobruška – 10. 5. 1936 Praha

Architekt, scénický výtvarník, malíř a esejista světového rozhledu a mimořádných uměleckých kvalit. Výrazná osobnost české moderní avantgardní architektury a scénografie.

Vyrůstal v rodině ředitele loučenského panství Thurn-Taxisů. V roce 1903 nastoupil do prvního ročníku nově otevřené obecní vyšší reálky v Nymburce, na níž maturoval v roce 1910. Vystudoval architekturu na České technice v Praze, významného architekta, Slovinci Josipa Plečnika. V roce 1913 podnikl cestu do Petrohradu s cílem poznat ruský empírový klasicismus. V letech 1920-21 navštívil s malířem Josefem Šímou jižní Francii a získal stipendium na Ecole du Louvre v Paříži (1921). V letech 1924-26 pracoval v Paříži u významného architekta Augusta Perreta. Ve Francii se seznámil s Perretovou klasicizující modernou a s purismem geniálního Le Corbusiera. V letech 1926-30 projektoval v Tokiu u významného amerického architekta českého původu Antonína Raymonda a u Kamekiho Tsuchiury. V roce 1928 navštívil USA, v roce 1930 Čínu, s malířem Adolfem Hoffmeisterem v roce 1931 Sovětský svaz.

Stal se členem výtvarné skupiny Tvrdošijní, Architektonického klubu, Skupiny výtvarných umělců Mánes a Devětsilu, levicové skupiny avantgardních spisovatelů, umělců a architektů soustředěných kolem teoretika Karla Teigehe. Publikoval v revuích Stavba, Stavitel, ReD, Musaion, Volné směry.

Raná architektonická tvorba Bedřicha Feuersteina byla ovlivněna především kubismem a klasicismem. Kubistou se stal již před první světovou válkou. Už pro jeho první kubistické projekty z let 1913-14 byl přítom charakteristická snaha vyhybat se násilným deformacím a ponechávat tvarům jejich plnost. Zázemí tohoto postoje tvořila Feuersteinova záliba v empírové architektuře. Smysl pro věčnost ho vedl po roce 1918 k puristickým experimentům vrcholícím stavbou krematoria v Nymburce. Nymburská realizace představuje fundamentální dílo českého architektonického purismu, stylu založeného na očištění geometrické podstaty věcí od všech ozdob a dekorací, k jehož inspiračním zdrojům patřil strohý josefínský a empírový klasicismus a železobetonové průmyslové stavby. Objemová skladba krematoria v Nymburce vyrůstá z dynamického půdorysu na způsob tvorby Američana Franka Lloyda Wrighta, výrazné osobnosti světové moderní architektury. Nymburské krematorium představuje samotný závěr vývoje české kubistické architektury.

Malířská tvorba Bedřicha Feuersteina vzcházela z kubistického a puristického tvarového oproštění, neztrácel se však zájem o realitu zobrazovaných scénérií. Navrhoval též obálky pro knihy.

V první polovině dvacátých let, především však po návratu z Japonska na počátku třicátých let, se Bedřich Feuerstein věnoval scénografii, do jejíhož vývoje zasáhl obdobným způsobem jako do architektury. Návrhy pro R.U.R. bratří Čapků a Moliérova *Zdravého nemocného* (Národní divadlo 1921) využívaly tvarovou a barevnou skladbu takzvaného národního slohu k puristickým scénickým vizím. Výprava Marlowova *Eduarda II.* (Národní divadlo 1922) kalkulovala s výrazovostí gotických rysů puristického scénického objektu. Scény k Nezvalovým *Milencům z kiosku* (Stavovské divadlo 1932) a Voskovcově a Werichově hře *Osel a stín* (Osvobozené divadlo 1933) měly již surrealistický charakter.

K Nymburku a blízkému okolí váže světoobčanka Bedřicha Feuersteina jeho dětství, středoškolská studia, jedna z pouhých dvou architektonických realizací

v Čechách, která však představuje zásadní stavbu československé meziválečné architektury, i místo jeho posledního odpočinku.

Realizace: Pomník J. Fleischnera v Jičíně (1922 – 23), městské krematorium v Nymburce (1922 – 24, s B. Slámou), Vojenský zeměpisný ústav v Praze (1922 – 25), divadlo s třemi jevišti na Mezinárodní výstavě dekorativní umění v Paříži (1925, v ateliéru A. Perreta), ústřední budova a rodinné domy fy The Rising Sun Petroleum v Jokohamě (1926 – 29), nemocnice sv. Lukáše a sovětské velvyslanectví v Tokiu (1928 – 30, v ateliéru A. Raymonda a K Tsuchiury), úprava nakladatelství Aventinum v Praze (1931).

Projekty: soutěž na veřejné budovy v Pardubicích (1913), na Riegrovu mohyly na Kozákově (1914), na krematorium v Pardubicích (1919), na památník odboje v Praze (1923), na věžový dům pro Tananarive (1925), na Kulturní dům v Sendai a obchodní dům Čikatetsu v Tokiu (1929), na sanatorium ve Vyšných Hágách (1932), na pavilón ČSR v Bruselu (1934).

*„...Architektura Feuersteinova městského krematoria v Nymburku z let 1922 – 1924 vzešla z téže kubistické tradice čisté geometrické formy jako poválečné práce Josefa Gočára. Obráží se v ní obdobná záliba v empírovém klasicismu. Jejimi nejvýraznějšími elementy se staly tytéž obloukové tvary, s jakými pracoval rondokubismus, a byla vytvořena v tomtéž měsíci květnu 1922 jako definitivní plány Gočárový Legiobanky. V porovnání s Legiobankou však už nymburské krematorium představuje jiný svět. Nová je dynamičnost jeho celkové konfigurace, inspirovaná příkladem Franka Lloyd Wrighta, její zřetelně mašinstický ráz, vyjadřující okouzlení poválečné avantgardy moderní technikou, a čistota jejích bílých hranatých i zaoblených ploch, odpovídající Le Corbusierově definici architektury jako **přísné, moudré a velkolepé hry objemů ve slunečním světle**. Dědictví kubismu připomínají snad jen dekorace interiérů od Bohumila Slámy a pak hofmanovské reliéfní kříže v půlválcových čelech tamburu nad obřadní síní. Takové půlválcové objemy, objevující se i na jiných místech krematoria v sousedství hranolů a kulatých sloupů, užívali kdysi architekti Velké francouzské revoluce a berlínského empíru jako znaky monumentality ...“*

Rostislav Švácha, Lomené, hranaté a obloukové tvary. Česká kubistická architektura 1911 -1923, Praha 2000.